

OKIEM MŁODYCH BADACZY

O DUCHOWOŚCI I RELIGIJNOŚCI INACZEJ

pod redakcją
Katarzyny Skrzypińskiej

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

**OKIEM
MŁODYCH
BADACZY**

50-lecie
Uniwersytetu
Gdańskiego

OKIEM MŁODYCH BADACZY

O DUCHOWOŚCI I RELIGIJNOŚCI INACZEJ

pod redakcją
Katarzyny Skrzypińskiej

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2020

Recenzenci
dr hab. Piotr Krakowiak, prof. UMK
dr hab. Dariusz Krok, prof. UO
dr Tomasz Kąkol

Redakcja wydawnicza
Anna Herzog-Grzybowska

Korekta
Agnieszka Kołwzan

Projekt okładki i stron tytułowych
Łukasz Gwizdała

Fotografia autorów zamieszczona w książce na stronie 29
Magdalena Galiszewska

Grafika zamieszczona w książce na stronie 7
Julian Kołyszko, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Instytutu Psychologii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-034-8

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49; fax 58 551 05 32

Spis treści

- 9 Słowo wstępne od Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Gdańskiego
- 11 Słowo wstępne od Dziekana Wydziału Nauk Społecznych
Uniwersytetu Gdańskiego
- 13 Słowo wstępne od Dyrektora Instytutu Psychologii
Uniwersytetu Gdańskiego
- 15 Słowo wstępne od Redaktor zbioru
- Mateusz Kudelski*
- 31 Hameroffa-Penrose'a teoria kwantowego umysłu –
możliwości i pułapki
- Weronika Labandt*
- 49 Czynniki wpływające na kształtowanie się struktury tożsamości
w przebiegu życia
- Weronika Labandt, Paweł Mateusz Mechliński*
- 63 Problematyka cielesności w naukach społecznych
- Magdalena Nowacka*
- 85 „Trzecia płeć” jako psychologiczna odpowiedź na dylemat
tożsamości płciowej – implikacje społeczne, moralne i duchowe
- Mateusz Kudelski*
- 105 Samotność a tożsamość i jej przemiana w czasie – kryzys duchowości
w świetle *Celephaïs* autorstwa Howarda P. Lovecrafta

Katarzyna Skrzypińska, Tymoteusz Drzeżdżon

- 119 Inteligencja duchowa i jej buforowa rola w przebiegu kryzysów egzystencjalnych na przykładzie kryzysu wieku średniego

Magdalena Nowacka

- 145 Psychologiczne aspekty duchowości ekologicznej jako odpowiedź na kryzys klimatyczny

Paweł Mateusz Mechliński

- 161 Religia jutra: na pograniczu praktyki duchowej i terapii w dobie zmian klimatycznych

Natalia Marszałkowska

- 181 (Nie)świadome komputery

Katarzyna Skrzypińska

- 199 Bogowie naszych czasów

Słowo wstępne

od Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Gdańskiego

W tym roku przypada 50. rocznica powołania Uniwersytetu Gdańskiego, obecnie największej uczelni na Pomorzu, która miała i ma niekwestionowany wpływ na rozwój współczesnej Polski, nauki i szkolnictwa wyższego. Pracuje tu ponad tysiąc siedmiuset nauczycieli akademickich, realizujących badania naukowe i prowadzących kształcenie w zakresie nauk społecznych, humanistycznych, ścisłych i przyrodniczych. Uniwersytet Gdański kształci blisko dwadzieścia sześć tysięcy studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych. Ważnym i cieszącym się szczególną troską ze strony władz uczelni ogniwem jej działalności są między innymi studenckie koła naukowe, niejednokrotnie wykraczające swoją działalnością poza zgłębianie i propagowanie wiedzy akademickiej. Jednym z takich miejsc jest właśnie koło naukowe ANIMA – sekcja Psychologii Religii i Duchowości, do którego należą nie tylko obecni studenci i doktoranci, ale również absolwenci utrzymujący w ten sposób kontakty ze swoją *Alma Mater*.

W niniejszej publikacji członkowie tego koła – studenci, absolwenci i doktoranci psychologii oraz filozofii – mają okazję zaprezentować swoje spojrzenie na problematykę tożsamości człowieka, moralności, roli ciała i płciowości czy duchowej inteligencji jako narzędzia do poszukiwania sensu życia i samorealizacji. Niezmiernie cieszy fakt, iż to właśnie absolwenci wciąż włączają się w działalność naukową i organizacyjną naszego Uniwersytetu, dając świadectwo przywiązania do jego tradycji oraz podsycania niesłabnącej ciekawości naukowej.

Pięćdziesiąt lat istnienia Uniwersytetu Gdańskiego to okazja do świętowania. Zwłaszcza wtedy, gdy oryginalne przedsięwzięcia, jakimi są spotkania studentów i absolwentów, kończą się konkretną publikacją, której serdecznie wszystkim autorom gratuluję!

Prof. dr hab. Piotr Stepnowski
Prorektor ds. Nauki Uniwersytetu Gdańskiego

Słowo wstępne

od Dziekana Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego

Prezentowana publikacja *Okiem młodych badaczy: o duchowości i religijności inaczej*, pod redakcją dr hab. Katarzyny Skrzypińskiej, prof. UG, jest zbiorem ciekawych i wartościowych refleksji naukowych, u których źródeł leży wspólne zainteresowania i fascynacje głównie grupy studentów, doktorantów i absolwentów Instytutu Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego.

W październiku 2013 roku, po wykładzie pani dr Katarzyny Skrzypińskiej dotyczącym historii myśli psychologicznej, podeszła do niej grupa studentów „fascynatów natury ludzkiej”, proponując poszerzenie wątków poruszanych na zajęciach. Pomysł dojrzał, a dr Skrzypińska zaproponowała spotkanie na początku roku akademickiego 2015/2016, na którym pojawili się studenci psychologii, filozofii, socjologii, religioznawstwa oraz osoby zamierzające podjąć studia teologiczne. 1 marca 2016 roku grupa dyskusyjna przekształciła się w ramach koła naukowego ANIMA w sekcję Psychologii Religii i Duchowości powołaną przez dr Skrzypińską.

Publikacja i działalność koła ANIMA pod opieką dr hab. Katarzyny Skrzypińskiej, prof. UG, stanowią modelowy przykład nabierania cech instytucjonalnych przez wspólnotę intelektualną, która swoją owocną dyskusję przekształca w efektywność publikacyjną. Życząc dalszych sukcesów.

dr hab. Tadeusz Dmochowski, prof. UG
Dziekan Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego

Słowo wstępne

od Dyrektora Instytutu Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego

W ostatnich latach wzrasta zainteresowanie duchowością i religijnością, także wśród osób deklarujących się jako agnostycy. Może to być wyrazem negowania wszechobecnego obecnie konsumpcjonizmu i dominacji potrzeb materialnych.

Badania naukowe nie pozostały obojętne na ten proces poszukiwań, przecież nie nowy, gdyż od zarania dziejów duchowość i religijność w różnej postaci, w różnych kulturach odgrywały dużą rolę w nadawaniu życiu sensu. Co ważne, w 1993 roku Sullivan zdefiniował duchowość jako unikalną i indywidualną cechę osoby, umożliwiającą nawiązywanie relacji z otaczającym światem, innymi osobami i bytami, która może, lecz nie musi, odnosić się do wiary w Boga. Duchowość łączona jest ze znaczeniem, sensem, systemem wierzeń, wiarą, ale też nadzieją czy relacyjnością (Fradelos i in., 2015).

Z mojego punktu widzenia, jako psychologa zajmującego się psychologią kliniczną i psychologią zdrowia, w kontekście tej problematyki ważne jest także poszukiwanie odpowiedzi na pytania odnoszące się do znaczenia duchowości i religijności dla zdrowia i choroby.

Monografia *Okiem młodych badaczy: o duchowości i religijności inaczej*, zawierająca teksty studentów i absolwentów uczestniczących w pracach Koła Naukowego ANIMA, w Sekcji Psychologii Religii i Duchowości, oraz prof. Katarzyny Skrzypińskiej, która jest także redaktorem całego tomu, wychodzi naprzeciw nie tylko tym odwiecznym pytaniom, ale i nowym. Jak pisze Redaktorka: „W ten

sposób od świadomości, poprzez tożsamość, ciało, płynność płci napotkaliśmy kryzys duchowy i egzystencjalny. Aby mu przeciwdziałać, uruchamiamy inteligencję duchową, by odnaleźć sens życia, albo poszukujemy nowych rozwiązań duchowych, na przykład w postaci działań proekologicznych. Wreszcie, by uzyskać nadzieję na nieśmiertelność, tworzymy kompilację maszyny i człowieka. W ten sposób pragniemy być doskonalsi. Pojawia się kwestia, czy to dobry kierunek?”.

Na to pytanie odpowiedzą już czytelnicy, których ta monografia dzięki świeżemu spojrzeniu na duchowość i religijność z pewnością zaskoczy, ale i wzbogaci niejedną – czasem kontrowersyjną – tezę. Interdyscyplinarność ujęcia duchowości i religijności zaprezentowana w monografii, jego głębokość, przy dbaniu o czytelność przekazu, sprawiają, że monografię czyta się jednym tchem.

Jestem dumna, że to w naszym Instytucie Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego powstało tak ważne dzieło, będące owocem współpracy różnych pokoleń badaczy.

Prof. dr hab. Mariola Bidzan
Dyrektor Instytutu Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego

Bibliografia

- Fradelos, E., Tzavella, F., Koukia, E., Papathanasiou, I., Alikari, V., Stathoulis, J., Panoutopoulos, G. & Zyga, S. (2015). Integrating Chronic Kidney Disease Patient's Spirituality in Their Care: Health Benefits and Research Perspectives. *Mater Sociomed*, 27(5), 354–358.
- Sullivan, W.P. (1993). „It Helps Me to Be a Whole Person”: The Role of Spirituality among the Mentally Challenged. *Psychosocial Rehabilitation Journal*, 16(3), 125–134.

Słowo wstępne od Redaktor zbioru

Jak to się wszystko zaczęło... Czyli ANIMA oraz sekcja Psychologii Religii i Duchowości na Uniwersytecie Gdańskim

Książki naukowe zazwyczaj publikują badacze często pracujący w naukowych instytucjach. Niniejsza zbiorowa praca prezentuje zupełnie odmienne podejście od spotykanych na tym gruncie – niestandardowe. Artykuły te zostały bowiem napisane przez studentów, absolwentów i doktorantów z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego – i nie tylko. W październiku 2013 roku, po wykładzie z historii myśli psychologicznej, podeszła do mnie grupa fascynatów natury ludzkiej i zapytała, czy moglibyśmy wspólnie w jakiś sposób rozwijać poruszane na zajęciach wątki. Wśród nich była – wówczas jeszcze studentka – Weronika Labandt. Rozgorzała żywa dyskusja, a na moim biurku znalazła się kartka z kilkunastoma nazwiskami. Ucieszył mnie wówczas ten zapal, jednak pomyślałam, że zapewne szybko ostygnie w nadmiarze akademickich obowiązków. A tymczasem spotykałam tych studentów na korytarzach Wydziału Nauk Społecznych oraz tradycyjnie na wykładach, tu i ówdzie pytana o dalszy rozwój wypadków. Pomysł dojrzywał. W końcu doszłam do wniosku, że nie można zmarnować takiej energii i chęci, i postanowiłam dać nam szansę. Zaproponowałam pierwsze spotkanie w październiku 2015 roku. Jakież było moje zdziwienie, gdy po tak długim czasie stało się ono faktem – wówczas w gabinecie zaczęło brakować krzeseł... Okazało się bowiem, że przyszli nie tylko studenci psychologii, ale i filozofii, socjologii, religioznawstwa oraz planujący studia teologiczne. Można się domyślać, jak

żywe dyskusje zapanowały w takim tyglu. Po tym, co zobaczyłam i usłyszałam, podjęłam decyzję o organizowaniu regularnych, choć jeszcze nieformalnych spotkań – chciałam sprawdzić, czy ma to sens. Jak się okazało, spotykając się raz w miesiącu, trudno nam było się rozstać po trzech godzinach burzliwej wymiany zdań. Zadział się nieoczekiwany proces, którego nie można było już zatrzymać. Zapadła zatem decyzja, że od 1 marca 2016 roku działamy oficjalnie. Członkowie grupy stali się słuchaczami, ale też czynnymi współpracownikami koła naukowego ANIMA, w sekcji Psychologii Religii i Duchowości, którą powołałam.

Na naszych spotkaniach zajmujemy się tematyką często odbiegającą od akademickich kanonów, na którą po prostu w toku zajęć nie ma czasu, jest „zbyt” interdyscyplinarna lub uważa się ją za futurologię. Przykładowo dotykaliśmy tematów takich, jak: „Potrójna Natura Duchowości (koncepcja PND)”, „Duchowość dzieci i młodzieży” (Katarzyna Skrzypińska), „Transhumanizm jako propozycja wizji przyszłości. Czy człowiek stanie się maszyną?” (Magdalena Nowacka), „Sztuczna inteligencja – możliwości i ograniczenia” (Natalia Marszałkowska), „Schizofrenia a duchowość” (Paweł Nowak), „Moralność – skąd się bierze i do czego służy?” (Natalia Matulewicz), „Chrześcijańska Terapia Integralna – spojrzenie krytyczne” (Radosław Piekarski i Paweł Litomski), „Medytacja jako wyraz ekspresji duchowości” (Tymoteusz Drzeżdżon), „Teoria Kena Wilbera jako złożona i kontrowersyjna propozycja wizji duchowości” (Weronika Labandt) czy „Fallus w kulturach i religiach świata” (Oliwia Szczerłuszczenko) i wiele innych.

Poza działalnością dyskusyjną prowadziliśmy także badania, zapraszaliśmy gości, którzy dzielili się z nami swoimi doświadczeniami i wiedzą. Jedno z takich wydarzeń zasługuje na szczególne podkreślenie. Jako inicjatorka i założycielka Polskiego Towarzystwa Psychologii Religii i Duchowości (powstałego w 2012 r.) w 2015 roku zostałam zaproszona w szeregi zarządu International Association for the Psychology of Religion (IAPR) w Istambule – najstarszej tego typu organizacji w Europie (założonej w 1914 r.). Zaproponowano mi wówczas przygotowanie na Uniwersytecie Gdańskim w 2019 roku międzynarodowej konferencji jej członków, co było nobilitacją dla naszej uczelni. Do współpracy zaprosiłam dr Agatę Rudnik i dr Aleksandrę Lewandowską-Walter, a także dr Justynę Michałek-Kwiecień i dr Blankę Kondratowicz. Opiekę w postaci patronatu honorowego objęła prof. zw. Mariola Bidzan (dyrektor Instytutu Psychologii), dr hab. Małgorzata Lipowska, prof. UG (dziekan Wydziału Nauk Społecznych

ds. Nauki), prof. zw. Halina Grzymała-Moszczyńska (prezes Polskiego Towarzystwa Psychologii Religii i Duchowości) oraz prof. zw. Hanna Brycz (UG, Zakład Psychologii Społecznej). Pomyślałam wówczas, że ekipa, którą stworzyliśmy wspólnie na spotkaniach sekcji, jest świetnie zorganizowaną grupą mogącą nam pomóc w tym przedsięwzięciu. I tak też się stało. Prace organizacyjne trwały *de facto* dwa lata. Wakacje 2019 roku przebiegały zatem w rytmie ostatnich już przygotowań do wydarzenia, które miało zgromadzić w dniach 30 sierpnia – 3 września 236 osób ze wszystkich stron świata (31 krajów). Wśród przybyłych *keynote speakerów* znaleźli się: prof. zw. Halina Grzymała-Moszczyńska (Akademia Ignatianum), prof. Peter C. Hill (University of Houston), prof. Ralph Hood (University of Tennessee), prof. Gerard Saucier (University of Oregon) oraz prof. David W. Miller wraz z dr Nicoletą Acatrinei (Princeton University). Goście wysłuchali koncertu kwartetu La Scala w Dworze Artusa, a także uczestniczyli w uroczystym bankiecie. Nasi studenci, absolwenci i doktoranci z sekcji ANIMA nie zawiedli. Byli gotowi w każdej chwili przyjść z pomocą, co zresztą odzwierciedliły liczne pochwały i podziękowania składane pod ich adresem, w strumieniu bogatych refleksji skierowanych od przybyłych gości. Biorąc pod uwagę wszystkie osiągnięcia i współpracę studentów oraz absolwentów przy organizacji konferencji IAPR, postanowiłam zaproponować im stworzenie publikacji, w której przedstawiliby swoje oryginalne pomysły z obszaru psychologii duchowości i religii. I tak też się stało.

Artykuły ze spotkań

Artykuły naukowe bywają różne. Zbiór przedstawiony tutaj zawiera głównie eseje, choć jedna praca ma charakter empiryczny. Nowe podejście w niniejszej publikacji przedstawia: 1) zainteresowania młodych psychologów i filozofów, 2) aktualne trendy w psychologii, 3) zagadnienia trudne do rozwiązania, 4) świeżość spojrzenia na znane tematy, niekiedy ujmowane w nowy sposób.

Pierwszy z artykułów, dotyczący kwantowej teorii umysłu (Orch-OR, Hameroffa-Penrose'a) autorstwa Mateusza Kudelskiego, wprowadza nas w dość nietypowy sposób w zakres problematyki świadomości. Dlaczego nietypowy? Bo rozpoczynamy od eseju filozoficznego, który jest napisany językiem właściwym dla tej dziedziny, ale innym niż użyte w pozostałych tekstach. Po pierwsze, zabieg ten ma istotne znaczenie ze względu na ukłon w stronę filozofii, pojmowanej w kategoriach matki wszystkich nauk. Po drugie, podróż

poprzez refleksje naszych Autorów rozpoczynamy od pojęcia świadomości, bo gdyby nie ta właściwość/funkcja psychiki ludzkiej, gdyby nie „zdawanie sobie sprawy”, to nie istniałby ani człowiek, ani nie powstałyby nauki o nim – w tym psychologia. Co więcej, dla psychologii filozoficznej, funkcjonującej jeszcze przed rozpropagowaną w XX wieku ideą metody eksperymentalnej, promowanej przez Wundta – ojca psychologii naukowej, świadomość była centralnym punktem zainteresowań jako siła inicjująca i zarazem monitorująca funkcjonowanie człowieka. Oczywiście psychologicznych teorii na temat świadomości mamy wiele i w ramach przedmiotu historia myśli psychologicznej je analizujemy. Natomiast nie poprzestajemy na jednej dyscyplinie ani na tym, co powszechnie znane. Na spotkaniach koła naukowego ANIMA dyskutujemy głównie o najnowszych trendach, mieszczących się w interdyscyplinarnym obszarze zainteresowań.

Zaproponowany przez Kudelskiego temat uzmysławia, jak ważna jest szersza perspektywa, wykraczająca poza dyscyplinę, którą się uprawia, pozwalająca dostrzec wielość możliwych rozwiązań, ale przede wszystkim – jak nauka podzieliła swoją systematyką analizę natury ludzkiej. Zabieg ten okazał się niezwykle pożyteczny w obliczu ogromu odkrywanych faktów. Trudno, żeby pojedynczy badacz studiował wszystkie dziedziny nauki naraz i był w stanie stworzyć holistyczną teorię funkcjonowania człowieka. Z drugiej jednak strony, ograniczanie się do jednej dziedziny poznawania człowieka stanowi niezwykle zubażający i redukujący czynnik, wyłączający równoległe możliwości poznania holistycznego. Na szczęście w psychologii mamy wiele przykładów multidyscyplinarności, w której uczestniczą przedstawiciele zarówno innych nauk społecznych, jak i ścisłych (biologowie, matematycy, fizycy czy lekarze). I właśnie tu spotykamy teorię fizyka (Penrose) i anestezjologa (Hameroff), którzy połączyli swoje siły w kwestii zgłębiania natury świadomości, w potocznym rozumieniu należącej do przedmiotu zainteresowań psychologów. Co więcej, przeprowadzona przez Kudelskiego analiza nie dotyczy wyłącznie samej świadomości, ale również problematyki poznania w ogóle. Metodologiczna trudność w zbliżeniu się do prawdy o istocie danego fenomenu jest sprawą wysoce frustrującą. Dlatego uczeni prześcigają się w pomysłach dotyczących usiłowania opisu rzeczywistego obrazu człowieka i świata. Niestety, czasami zdarza się tak, że powstają teorie z gruntu nieweryfikowalne, a tym bardziej trudne do udowodnienia. Jednak nie same odpowiedzi są tutaj istotne. Najważniejsza jest sztuka stawiania pytań, które mogą nakierować przyszłe pokolenia na ścieżkę prawdy. Dlatego zadaniem niniejszej publikacji nie jest podawanie gotowych

rozwiązań, ale przede wszystkim rozbudzenie ciekawości i nakreślenie, czym interesują się młodzi psychologowie i filozofowie.

Artykuł ten uczy również pokory wobec stawianych hipotez, odkryć badawczych, jak również ich interpretacji. Na szczęście jest swoistą prowokacją do dalszych eksploracji, a nie gotowym przepisem na to, jak należy rozumieć świadomość. I to właśnie stanowi źródło akceleracji dla nauki.

Dalej podążamy od świadomości do tożsamości – w procesie zdawania sobie sprawy z bycia tu i teraz staramy się określić, kim jesteśmy i dokąd zmierzamy. I właśnie ten wątek podejmuje Weronika Labandt, która w swoim eseju poszukuje składowych budujących nasz stosunek do siebie samych i otaczającego nas świata. Zdefiniowanie siebie-w-świecie nie jest łatwą operacją, a często nawet bolesną, zwłaszcza że czasy współczesne oferują wiele tożsamości, które nie zawsze okazują się prawdziwe. Zmianie uległ także proces transmisji międzypokoleniowej i przekazywania wzorców młodszemu pokoleniom. To, co kiedyś zdawało się jednoznaczne i oczywiste, dzisiaj ma wiele wariantów i odbiega od tradycjonalistycznego myślenia. Kluczową rolę odgrywa w tym wszystkim internet, który oferuje liczne metamorfozy niczym mody prowadzące często do zgubnych zachowań, takich jak na przykład wszelkiego rodzaju *challenge*, trendy dyktujące zmiany wyglądu czy wchodzenie w role postaci z gier online itp. Idealizacja wzorców nabywanych przez młodych ludzi często powoduje frustrację i depresję, a w konsekwencji nawet myśli samobójcze. Można także „przebierać” w tożsamościach i zmieniać je, co z jednej strony daje „fun”, a co za tym idzie – poczucie fascynujących metamorfoz, ale z drugiej strony prowadzi do braku stabilności, a to może pociągać za sobą utratę poczucia bezpieczeństwa. Zazwyczaj kontekst społeczny i kulturowy pełni tu funkcje wspierające i dostarcza modeli tożsamościowych. Jednak zdarzają się sytuacje braku akceptacji ze strony najbliższego otoczenia, co prowadzi do poczucia alienacji, a nawet całkowitej izolacji. W tym wszystkim zmieniło się także oblicze religii i duchowości, które kiedyś stanowiły trwałe, niezmienny fundament ludzkiej egzystencji i dostarczały wiedzę na temat sposobów życia. Dlatego Autorka porusza także kwestię duchowej tożsamości, którą można próbować zdefiniować w kategoriach preferencji dotyczących wierzeń i poszukiwań sensu życia. W obecnych czasach doświadczanie związku z Bogiem lub inną siłą wyższą cechuje wysoki poziom indywidualizacji, jednak nie można w tym miejscu pominąć tradycji, w której jesteśmy zakorzenieni. Nasze przeżycia egzystencjalne popychają nas do podejmowania prób odpowiedzi na

najważniejsze życiowe pytania. Labandt zdaje sobie sprawę z tego, że to samo środowisko, wyznanie religijne czy przynależność grupowa w odmienny sposób będą interpretowane przez osoby o różnych doświadczeniach, osobowości czy sposobie przetwarzania informacji.

Sama świadomość i tożsamość nie są jedynymi czynnikami pozwalającymi nam na przetrwanie. Nasze ciało stanowi istotne medium służące nie tylko recepcji bodźców z otaczającego świata, ale także współtworzy naszą tożsamość, byśmy mogli w pełni poczuć się ludźmi. O roli ciała w naszym życiu, ale także kulturze piszą Weronika Labandt i Paweł Mateusz Mechliński. Zainteresowanie ciałem towarzyszy nam od zarania dziejów i stanowi istotny temat na wszystkich szerokościach geograficznych. Mody na określony rodzaj sylwetki zmieniały się w różnych epokach i miało to swoje różnorakie konsekwencje – czasami patologiczne. Proces poznania jest głęboko zależny od charakterystyki ciała danej osoby, związany z określaniem przyczynowości zjawisk i zdarzeń, wywiera także istotny wpływ na przetwarzanie informacji, zatem pełni istotną funkcję w eksploracji nas samych, jak również świata. Poza wprowadzeniem do tzw. poznania ucieleśnionego i podania przykładów związku ciała z funkcjonowaniem poznawczym Autorzy przedstawiają przykłady zastosowania nowych technologii służących badaniu rozpoznania interakcji pomiędzy ludzkim ciałem a światem.

Labandt i Mechliński przedstawili również zaburzenia związane z postrzeganiem ciała, związek stanu psychicznego z somatycznym, świadomość introceptywną i metody jej rozwijania. Tematy te są o tyle istotne, że czasami badacze skupiają się wyłącznie na psychicznej stronie istoty, jaką jest człowiek, zapominając o jej relacji z cielesnością. Na szczęście psychologia dawno temu podjęła się zgłębienia problematyki psychosomatyki, w konsekwencji kładąc podwaliny pod podejście terapeutyczne. Ponadto Autorzy podkreślają rolę medycyny, genetyki oraz kognitywistyki jako dziedzin mających istotny wpływ na poznanie oraz interpretację procesów zachodzących w naszych ciałach, na przykład bólu. Świadomość własnego ciała może stać się katalizatorem wzmocnienia świadomości introspektywnej, a co za tym idzie – pomóc w procesach regulacji różnych stanów i odczuć somatycznych oraz psychicznych. Choć z jednej strony zaburzenia autoskopowe, czyli zniekształcające odbiór siebie w przestrzeni, mogą niepokoić, to z drugiej strony możliwości przeprowadzania licznych symulacji eksperymentalnych, w których ciało jest niejako „oszukiwane”, tworzy obiecującą perspektywę dla przyszłych badań.

Wydawnictwo
Uniwersytetu Górnego

ISBN 978-83-0208-034-0